

SCENARIUSZ

III ETAP EDUKACYJNY
PRZEDMIOT: JĘZYK POLSKI

Tytuł scenariusza:

„GARDEN PARTY”. STANISŁAW BARAŃCZAK O DOŚWIADCZENIU EMIGRACJI

Autorka scenariusza: Jadwiga Jarosz

Krótki opis scenariusza:

Lekcja jest poświęcona analizie wiersza Stanisława Barańczaka „Garden party”. Nauczyciel/nauczycielka wykorzystuje kontekst biograficzny i kontekst historyczny (stan wojenny, emigracja polityczna Polaków). Sytuacja liryczna wiersza zostaje zestawiona z sytuacją, w której znajdują się uchodźcy i uchodźczynie z Syrii. Scenariusz ma na celu zwrócić uwagę na wartość rozmowy, która prowadzi do zrozumienia innej kultury i sprzyja integracji różnych środowisk.

Czas trwania: 45 minut

Pytanie kluczowe: Jaką rolę w integracji uchodźców i uchodźczyń ze społeczeństwem w kraju ich przyjmującym odgrywa rozmowa?

Cele lekcji:

- ➔ zanalizujesz wiersz Stanisława Barańczaka „Garden party”
- ➔ poznasz wątek emigracyjny biografii Barańczaka
- ➔ poznasz mniejszości narodowe i etniczne mieszkające w Polsce
- ➔ docenisz wartość rozmowy jako czynnika pozwalającego poznać inną kulturę.

Kryteria oceny:

- ➔ potrafisz zanalizować i zinterpretować wiersz „Garden party” Stanisława Barańczaka
- ➔ potrafisz wymienić mniejszości narodowe i etniczne mieszkające w Polsce
- ➔ umiesz wymienić cechy dobrej rozmowy.

Związek z podstawą programową (Język polski, III etap edukacyjny):

Wymagania ogólne i szczegółowe: I. 1. 1) 2); II. 1. 1) 2); II. 2. 2); II. 3. 1) 2); II. 4. 2) 3)

Metody: film, pogadanka, dyskusja, mini wykład, inscenizacja i praca z tekstem.

Środki dydaktyczne i materiały: komputer z dostępem do Internetu, rzutnik multimedialny, głośniki, wiersz „Garden party” Stanisława Barańczaka.

Formy pracy: grupowa, indywidualna.

Przebieg zajęć:

WPROWADZENIE:

1. Włącz klasie filmik „Co Amerykanie wiedzą o Polsce i Polakach?” <https://www.youtube.com/watch?v=Vd-Mr3zfv-KI> (czas trwania nagrania: 5:32; rozważ włączenie fragmentu filmiku). (6 minut)
2. Zapoznaj uczniów i uczennice z celami lekcji i kryteriami oceny. Powiedz, że będziecie rozmawiać... (1 minuta)
3. Porozmawiaj z uczniami i uczennicami, czy coś ich zaskoczyło w tym materiale filmowym. Część młodzieży z pewnością zwróci uwagę na brak wiedzy Amerykanów i Amerykanek na temat Polski, inni będą pozytywnie zaskoczeni znajomością polskiej historii, kultury. Zastanówcie się wspólnie, na ile wiedza bohaterów i bohaterki filmu oparta jest na stereotypach, a na ile na rzeczywistym kontakcie z imigrantami i imigrantkami z Polski. Zwróć uwagę młodzieży na to, że w Stanach Zjednoczonych mieszka wielu Polaków i Polek. Poproś klasę o podanie przykładów znanych Polaków/Polek, którzy mieszkali lub mieszkają w USA (np. Marcin Gortat, Anja Rubik, Czesław Miłosz, Roman Polański). (3 minuty)
4. Poproś uczniów i uczennice o wymienienie przykładów innych narodowości mieszkających na stałe w Polsce. Zadbaj o to, aby wymienione zostały występujące w Polsce mniejszości narodowe (Białorusini, Czesi, Litwini, Niemcy, Ormianie, Rosjanie, Słowacy, Ukraińcy, Żydzi) i etniczne (Romowie, Karaimi, Łemkowie, Tatarzy). Poinformuj uczniów i uczennice, że w latach 1994–2015 Polska przyjęła uchodźców i uchodźczynie z Czeczenii w liczbie 80 tysięcy. Obecnie (2016 r.) spodziewamy się uchodźców i uchodźczyń z Syrii i Erytrei. (3 minuty)

PRACA WŁAŚCIWA:

5. Zapowiedz klasie, że na lekcji zanalizujecie i zinterpretujecie wiersz Barańczaka pt. „Garden party”. Na początku zapoznaj młodzież z biografią autora.

Stanisław Barańczak wyemigrował w 1981 r. do Stanów Zjednoczonych, gdzie otrzymał propozycję wykładów na Harvard University. Zamierzał tam zostać 3 lata. W grudniu tego samego roku w Polsce ogłoszono stan wojenny. Upewnij się, że młodzież zna podstawowe informacje na temat okoliczności wprowadzenia stanu wojennego w Polsce.

(Stan wojenny w Polsce (XII 1981 – VII 1983) – stan nadzwyczajny, ograniczający prawa obywateli. Zakazano strajków, zgromadzeń, zawieszono działalność związków i stowarzyszeń, ograniczono możliwość przemieszczania się, wprowadzono godzinę milicyjną, wstrzymano wydawanie prasy, zablokowano połączenia telefoniczne. Oficjalnym powodem wprowadzenia stanu wojennego była pogarszająca się sytuacja gospodarcza kraju. Rzeczywistą przyczyną była chęć zahamowania aktywności społeczeństwa dążącego do gruntownej reformy ustroju społeczno-politycznego PRL. Na ulicach pojawiło się wojsko, rozpoczęto aresztowania.)¹

Stanisław Barańczak ze względu na sytuację polityczną w Polsce nie mógł powrócić do ojczyzny. Został emigrantem politycznym. Do końca swojego życia (zmarł w 2014 r.) mieszkał i tworzył w Stanach Zjednoczonych.²

W swoich tekstach wielokrotnie podejmował temat wyobcowania, samotności, tęsknoty. Bohatera wiersza, który za chwilę będziecie omawiać, możemy utożsamić z autorem.

Podaj klasie temat lekcji: Stanisław Barańczak o doświadczeniu emigracji. (4 minuty)

¹ Informacje o stanie wojennym opracowano na podstawie tekstu: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stan_wojenny_w_Polsce_1981-1983#Przyczyny_wprowadzenia_stanu_wojennego.

² Notka biograficzna powstała w oparciu o tekst: <http://culture.pl/pl/tworca/stanislaw-baranczak>.

6. Rozdaj młodzieży tekst wiersza Stanisława Barańczaka „Garden party”. Poproś, aby każdy zapoznał się z utworem. (1 minuta)
7. Wybierz z klasy 10 chętnych osób, które przeczytają wiersz z podziałem na role. Do tego zadania niech cała klasa wstanie i zbierze się na środku sali (tak, jakby byli uczestnikami garden party). Wybierz jednego ucznia lub uczennicę, który(a) odegra rolę poety- Barańczaka. Czytane kwestie z wiersza będą kierowane właśnie do niego/niej. Po odczytaniu przez młodzież wiersza z podziałem na role, zapytaj ucznia/uczennicę odgrywającego/ą rolę adresata-poety, jak się czuł(a). Uczeń/uczennica prawdopodobnie zwróci uwagę na wyobcowanie, brak zrozumienia, brak rzeczowego zainteresowania ze strony rozmówców. (5 minut)
8. Poproś, aby klasa opisała sytuację liryczną wiersza. (1 minuta)
9. Przykładowa odpowiedź: Utwór przedstawia emigranta-Barańczaka, który znajduje się na przyjęciu w ogrodzie gdzieś w Stanach Zjednoczonych (świadczą o tym zapożyczenia, np. garden party, imiona bohaterów/bohatek lirycznych).
10. Zapytaj, dlaczego poeta cudzoziemiec znający język amerykański nie potrafi porozumieć się z gospodarzami przyjęcia. Z czego to wynika? Poproś uczniów i uczennice, aby swoje spostrzeżenia zilustrowali cytatami z wiersza. (10 minut)

PRZYKŁADOWE ODPOWIEDZI:

- ➔ Bohaterowie i bohaterki wiersza – amerykańscy rozmówcy niewiele wiedzą na temat wyzwań, z którymi aktualnie zmagają się Polacy. Nie wykazują też zainteresowania tym tematem. Pytają, „co słychać w Polsce?”, ale wydaje się, że jest to pytanie zadane od niechcenia. Nie są zainteresowani odpowiedziami.
- ➔ „Przepraszam, nie dosłyszałam nazwiska?... Banaczek?... Czy to czeskie nazwisko?” – Przekręcają nazwisko poety, myśląc, że jest pochodzenia czeskiego.
- ➔ „No nie, wybacz, Sally, zamęczasz pytaniami, a trzeba, po pierwsze, zaprowadzić do stołu – proszę, tu krakersy, potato chips, sałatka” – Stale przerywają rozmowę, aby zająć się organizacją przyjęcia.
- ➔ „Co porabia Wa..., no, ten z wąsami, zna go pan osobiście? Nie? Widzę czasami w dzienniku demonstracje”;
„znam Polskę, widziałem dwa filmy z Papieżem – ten wasz Papież nic nie wie o świecie, straszny konserwatysta” – Wiedza gospodarzy na temat Polski, czerpana z telewizji, opiera się na dwóch znanych w świecie postaciach – Lechu Wałęsie i papieżu Janie Pawle II (choć ich wizerunek i zasługi są mocno zniekształcone) oraz obrazach demonstracji antyrządowych i strajków.
- ➔ „choć czy można wierzyć tej naszej telewizji, koszmar, prawda? jeży się włos od wszystkich tych reklam”;
„Te szkoły publiczne to problem numer jeden, niestety” – Rozmówcy poety są zainteresowani przede wszystkim własnymi problemami: nadmiar reklam w telewizji, niski poziom szkół publicznych. Rodzaj tych problemów zestawiony z sytuacją panującą w Polsce może pogłębiać w Barańczaku poczucie obcości, niezrozumienia.
- ➔ „Hej, wy tam, skończcie wreszcie, co to za fatalny obyczaj – dyskutować przy winie, zakąsce na poważne tematy” – Temat związany z Polską psuje pogodny nastrój panujący na przyjęciu.

11. Zapytaj młodzież o to, jak poeta reaguje na postawę rozmówców/rozmówczyń. (2 minuty)

Przykładowe odpowiedzi: Poeta nie krytykuje społeczeństwa amerykańskiego. Milczy, co można rozumieć jako pogodzenie się z brakiem zrozumienia emigranta politycznego w społeczeństwie dobrobytu lub wycofanie.

PODSUMOWANIE:

12. Zwróć uwagę, że osoby z przyjęcia nie starają się słuchać Barańczaka. Pytania zadają nieumiejętnie, jako element grzecznościowy przyjęcia, a nie rzeczywiste zainteresowanie. Zapytaj młodzież, co pomaga, a co jest wyzwaniem w zrozumieniu się ludzi wychowanych w różnych kulturach. Podkreśl rolę rozmowy we wzajemnym poznawaniu się. (3 minuty)

13. Poproś uczniów i uczennice, aby wyobrazili sobie rozmowę z uchodźcą lub uchodźczynią. Jakie pytania chciałoby zadać, aby lepiej poznać rozmówcę/rozmówczynię?

Zauważ, że nie wszyscy będziemy mieli okazję porozmawiać z uchodźcą/uchodźczynią (jest ich zbyt niewiele w skali naszego kraju). Możemy jednak rozmawiać o nich. Po to, by lepiej zrozumieć sytuację, w której się znaleźli, a przez to ich samych. (3 minuty)

Jeśli na lekcji zostanie czas, to możesz zapytać młodzież, czy ma bezpośrednią styczność z przedstawicielami/kami którejś z mniejszości narodowych lub etnicznych w Polsce. Poproś, aby młodzież podzieliła się doświadczeniem dotyczącym „dobrej rozmowy”. (3 minuty)

Źródła:

- ➔ Barańczak Stanisław, 159 wierszy, Kraków: Wydaw. Znak, 1993. Garden party, s. 150.
- ➔ <http://www.mniejszosci.narodowe.mac.gov.pl/mne/mniejszosci/charakterystyka-mniejs/6480,Charakterystyka-mniejszosci-narodowych-i-etnicznych-w-Polsce.html>
- ➔ <http://demagog.org.pl/wp-content/uploads/2015/12/Naplyw-obywateli-Rosji-narodowosci-czeczenskiej-do-Polski-i-Europy-po-wo.pdf>
- ➔ <http://udsc.gov.pl>
- ➔ <http://culture.pl/pl/tworca/stanislaw-baranczak>.